

Šumarski list.

Br. 6.

U ZAGREBU, 1. lipnja 1886.

God. X.

K pitanju pomladjivanja posavskih hrastika.

II.

Odgovor J. Kozarca na ocjenu „zašto fraxinus excelsior strašilo“ neimenovanoga pisca.

Habent sua fata libeli! — Dočim mi se s nekih strana prigovaralo, da sam u gore navedenoj razpravici i preveć uzeo jasen u zaštitu, oborio se neimenovani g. kritičar na me, da umalovažujem tu vrst drvlja, te bi ju po njegovu mnienju — kao drvo budućnosti — morao više preporučivati, nego li istu hrastovinu. Već samo to razno gledište, s kojega smo nas dva shvatili preduzetu si zadaću, imalo je naravnu posljedicu, da smo došli do posve raznih rezultata.

Ja sam rečenu razpravicu napisao na temelju pitanja, koje si je postavilo hrv.-slav. šumarsko društvo za lanjsku novogradišku skupštinu, glaseće: „Koji su uzroci, da posavske zabrane postale naravskim pomladjivanjem mjesto hrastika većim dielom jasenovina i briestovina zaprema i koje bi mjere proti tomu poprimiti valjalo?“* U samom tom pitanju izražena je već pogibelj, koja je zaprietila hrastikom od jasenovine, — dočim g. kritičar tu pogibelj à priori nijeće, došav tako sa samim thematom u oprieku, ne priznajući mu nuždnosti i valjanosti.

Da cienjenim čitateljem olakšam razvoj moje razprave i ocjene g. kritičara, navesti ću najprije u kratko moje i njegove nazore u tom predmetu, što je tim nuždnije, jer je g. kritičar neke moje navode posve krivo tumačio i prikazao.

Ja sam označio i porazdielio posavske šume, po sadanjem njihovom stanju, u četiri skupa:

I. Srezovi sa čistim hrastikom, u kojih ostale vrsti drvlja nepre-ikoračaju 10⁰/o; te sam srezove, buduć da se nalaze na pretežno suhom

* Referadu toga themata bio je prvobitno preuzeo g. ravnatelj Durst, a on b uz svoju mnogogodišnju praksu i bio najkompetentnijim sudcem u toj stvari. — Pisac.

(ne naplavljivanom) tlu i buduć da pri iole racionalnom gospodarenju nemogu pasti u pogibelj jasenovine, ostavio izvan razprave.

II. Srezovi, u kojima jasenovina 30—40%, a hrastovina 60—70% iznaša i u kojih jednako izvrstno i jasen i hrast uspijevaju. Stupanj vlage u tih srezovih prija jednako i hrastu i jasenu.

III. Srezovi, u kojih je broj jasenovine ili ravan ili veći od onoga hrastovine, — gdje je i hrastovina i jasenovina popustila u kvaliteti; to je tlo više vlažno, nego li suho. (Većim dielom gradiške i nekoje brodske šume.)

IV. Srezovi sa mokrim tлом, na kojem čisti jasen kuburi. (Lih gradiške šume.)

Iz slike tih četirijuh vrsti srezova sledi jasno, da se hrast pomiče sušem, jasen usuprot vlažnijem tlu, dočim na granici, gdje se diele jedan od drugoga (srezovi pod II.) i jedan drugi najbolje uspieva.

Taj izbor tla potvrđuje nam i teorija i praksa: svi bo botanici stavljaju jasen, što se tiče potrebe i podnašanja vlage, u prvi red, — jedini g. kritičar s nepoznatih i nedokazanih razloga odriče mu tu sposobnost. Možda će se uvjerit s praktičnim primjerom, kad mu navedem srezove Radiševo i Sočnu, koji nisu nikad poplavi izvršeni, tako da se u njima (kao unicum u brodskih šumah) ća bukva nalazi, a tek po gdjejkoji jasen; dočim nuzležeće Boljkovo i Zib sa močvarastim tлом obiluje na jasenju. Još bolji dokaz pružaju gradiške šume. Srez Suše ne poplavljuje ni najveća voda, taj srez broji na ral jedva 1—2 jasena; svi oko Suša ležeći srezovi izvršeni su na godinu 6—7 mje-sečnoj poplavi, — al zato ti srezovi i nešto drugoga govore! Medjustrugove br. 22 broji na 2000 hrastova, 5000 jasenova, — a što bliže idemo nizini mramorskoga polja, to sve većma maha preotimlje jasen, tako da srez Medjustrugovi br. 23 ima uz 2400 jasenova i — 6 hrastova, a Javička greda na 2600 jasenova — 64 hrasta!

Tim je mislim bielodano dokazano, da jasen podnaša veću vlagu nego hrast, te da usled tog svojstva mora hrast na takovih tlih pred njim uzmicati.

Bazirajuć se na tu, kao i na onu činjenicu, da jasen 1.5 toliku množinu vode transpirira koliku hrast, izrekao sam ja mnjenje, da bi se iz tih činjenica dalo skoro za sigurno zaključiti, da oni pod III. navedeni hrastovi mogu jedino jasenu svoju eksistenciju zahvaliti. To je dalo povoda g. kritičaru, da mi podmetne krivo mnjenje, kao da sam ja utvrdio, da je eksistencija hrasta u obće ovisna od jasena (str. 194.), te bez ikakovoga dokaza prenaša on to svojstvo na hrast t. j. da hrast pripomaže jasenovoj eksistenciji, drugim riečmi, da hrast veću vlagu podnaša nego li jasen. Sudarno toj kritičarovoj tvrdnji, morala bi u srezovih pod IV. namjesto čistoga jasenja, čista hrastovina uspievati! — I grab i briest su isto tako vierni pratioci hrasta kao i jasen; nu kao što ovaj potonji prevaguje na vlažnomu, tako grab i briest zaostaju na sušem tlu, iznevjeriv se hrastu, ako je isti zašao u vlažnije tlo. Bi li sad logično bilo utvrditi, da hrast ljubi suše tlo od graba, gdje fakta obratno govore?! — Primjeri g. kritičara, da u

šumi Merolinu, Srnjača, Trstenik, Migalovce i t. d. hrastovi dopiru ča u vodu, dočim se jasen odmaknuo od vode, nedokazuju ništa, ako se uzme u obzir, da nije poznato, da li dotična močvara od uvijek ondje postoji. Treba se samo sjetiti, da su naši stari hrastovi bar 50 godina stariji nego jasenovani, te da uslied toga nije izključena mogućnost, da je na sadanjem močvarnom mjestu, još prije nego se je ondje močvara pokazala — hrast već bio 10—40 godina star, a onda kašnje tek, kad se je tlo stalo malo po malo omočvarivat, doselio se tamo i jasen. U onih nizarah, za koje znamo, da su starije nego naša šuma (n. pr. bara Deš) nalazimo s kraja uz jasen i hrast, nu dublje u bari (na plitćih otocih) jedini jasen. U ostalom nije si g. kritičar izabrao najsgodnije primjere, jer srezovi Merolino, Srnjača, Trstenik itd. ni nepadaju u onaj veliki kompleks brodsko-gradiških šuma, nego su većim dielom izolirane šumske parcele, te sudeć po terrainu, na kojem se nalaze (občina Vel. Kopanica, Gudince, Strizivojna), nisu podvrgnute istim uplivom (izuzam klimu), kojim i onaj veliki brodsko-gradiški kompleks.

Priznajuć ja pogibelj, sadržanu u pitanju šum. društva, koja no prieti posavskim hrastikom od jasena, nabrojio sam uzroke toj pogibelji, kao i mjere, kojimi bi joj se dalo predusresti, dočim, kako jur spomenuh, g. kritičar nepriznaje te opasnosti.

Kako bi se iz ciele njegove razprave zaključiti dalo, nije on još motrio srezu sa čistom jaseninom; pišuć on svoju ocjenu, imao je neprestance brodske šume pred očima (a i od tih čini se, da su mu samo neki vanjski imovinski predjeli poznati), dočim su mu gradiške, to pravo leglo jasenovine, skroz nepoznate. On neprestance gleda one liepe, ovdje ondje razštrkane jasenove brodskih šuma, pa mu je dakako nepojmivo, zašto se je proti njima digo šumarski sviet. Nu neka si pogledje gradiške srezove Medjustrugove, Ljeskovaču, Javićku gredu, Savićke i Velike gjolove itd., pa kad vidi tih 8—10.000 rali čiste jasenovine, možda će preokrenuti svojim mnijenjem. S toga uzroka nesadržaje njegova ocjena ništa pozitivnoga, nego je puka negacija mojih nazora. Ja ću ipak pokušati, da predočim i razpletom niti njegovih misli.

Uzroci i mjere, koje sam ja proti preotimanju jasenovine naveo, jesu sljedeći:

A. Odveć velike čiste sječine, jer se takova stojbina, ako nije jur pomladjena hrastikom, prevuče korovom, a ne riedko i omočvari — sve u prilog jasenu.

Kao protuodgovor navadja g. kritičar Grunertov citat: „Der Graswuchs wird auf den oft feuchten Standorten der Eschen, den jungen Pflanzen oft gefährlich, wie dieselben denn dort auch durch Frost sehr leiden können.“ — Što se je tim htjelo dokazati? Zar to, da u Pruskoj na vlažnih stojbinah mlado jasje od mraza trpiti može? Dopuštamo, da to u Pruskoj, na tlu i u klimi, koja je jasenu slabo počudna, u istinu se i sbiva, — nu da li zato odmah i u Slavoniji tako mora biti, može se g. kritičar osvjedočiti, ako pogleda slavonske mlade zabrane, te će moći — na svoju utjehu — uviditi, da ono, što vriedi

ne šal
komu
mje

za Prusku, nemora odmah i za Slavoniju mjerodavnim biti. Mislim, da neću krivo imati, ako rečem, da će sigurno 90% slavonskih šumara samnom kazat: kud bi sreće, da mu mraz (jasenu) štogod nahuditi može!

B. Preveć dugo držanje visoke šume u predzabrani, usljed česa se, budući da hrastovi sve to manje rode, jasenje tako podigne, da i ono malo iznikavšeg hrastika poguši, a nakon što se je šuma posjekla, mlado jasenje umjetni odgoj veoma otegoti. S toga ja predlažem:

a) da svinje i za vrieme zagajivanja i to od polovice srpnja pa do konca rujna u zabranu puštamo, da se vlažno tlo proruje i ponešto posuši, kako bi za klicavost sposobnije bilo i da se padši žir neizgubi u travi, koja ga prieći, da zahvati korjen, što je takodjer uzrokom, da od onoliko padšega žira jedva 20% uznikne.

Gosp. kritičar usuprot misli, da će ugon svinja biti od štete, jer da će rovanjem uništiti jur iznikle hrastove biljke. — Ja mislim, da bi taj rov baš pomogao mladim hrastićem, te bi bio sličan baštovanskom okopu. Da se je rovanjem tlo osušiti dalo, nebi možda mnogi te mnogi hrastić pao žrtvom vlage. U srezu Paovo mogao sam vidjeti, gdje se pod pripekomb srpanjske i kolovožke žege mlade hrastove biljke u prevlažnom tlu skuha ju i ginu. Da svinje nisu baš tako opasne, može se g. kritičar osvjedočiti u posijanim zabranah, gdje su baš svinjska rovišta, zatim kolnici (putevi) najprije i najgušće hrastovinom ponikli.

b) da jasenovina nepreotme sasvim maha, predložio sam nadalje, da zagajivanje netraje dulje od tri godine, dočim g. kritičar zahtieva pet godina, imajuć dakako svedjer čiste brodske hrastike pred očima, što mu i ja donekle potvrđujem. Nu ja bih ga zamolio, neka ode vidjeti 10 godina zagajeni Tikar i Boljkovo, pa će naći, da se je uzprkos tomu, što Tikar ima 50 hrastova na jutro, mlada jasenovina 3—4 metra visoko i tako gusto digla, da se nije moći maknuti. Srezovi pod III. navedeni obrastu usuprot, nebude li pašarina samo za jednu godinu uporabljivana, tako jasenjem, da ih nit treba — nit koristi više zagajivati.

c) zahtievam ja, da se iste godine, kad se srez zagaji, jasenovi izsijeku. G. kritičar odvrća mi na to, da se je to i dosad radilo, pri čem je opet nešto uztvrdio, što stoji u oprieći sa istinom, izuzam nekoliko imovinskih srezova, gdje je jasenovina itd. pravoužitnikom za gorivo dana.*

C. Kao treći uzrok odnosno pogriješku naveo sam ja naše drvoprodajne ugovore, u kojih se je propustilo izrično navesti, da se do konca ožujka i sve ostale vrsti drvija posjeku, a ne da jasenje po 1—2 godine na goloj sječini poput sjemenjaka u vis strši. — G. kritičar veli na to, da se je moj predlog i dosad obdržavao, pa da nije ništa novog; na što mu ja vraćam, neka se sprodje u lipnju ili srpnju šumom od Županje do Morovića, neka prije vidi, pa onda neka štogod tvrdi.

* Kod te točke spočituje mi g. kritičar, da sam izraz „prebiranje“ diljem ciele razprave nekorektno upotrebljavao, — dočim u cielej mojoj razpravi rieč „prebiranje“ nije baš nijedanput spomenuta!

D. Kao daljni uzrok preotimanju jasenovine iztaknuo sam ja godišnje poplave, prouzročene većim delom Savom. — G. kritičar smatra taj navod kao prvim uzrokom, da se je jasenje toliko naplodilo, nu nesmatra, da je poplava kriva, što je hrastik onako riedak, nego glavnim uzrokom tomu (riedkomu hrastiku) — svinje; te si tumači to ovako: buduć da svinje najradje po močvarnom tlu ruju, to je naravski, da na takvom tlu sav žir utamane, dočim na suših mjestih žira preostane. — I tuj su g. kritičaru brodske šume u misli, gdje no poplava tek naleti, potraje najdulje mjesec dana, i opet ode nenanesav žiru nikakove škode. Drugačije stoji stvar, gdje voda dulje leži i gdje je prva jesenska kiša kadra omočvariti tlo tako, da se do lipnja više neosuši. Na takovu tlu nemože žir korjena zahvatiti, jer se bud u vodi smrzne, bud u prevelikoj vlazi sgnjije. Ako mi g. kritičar nevjeruje, a on neka dodje u gradiške predzabrane, koje su samo kišnicom naplavljene, u kojih nebude dublje od 5—10 centm. vode, pa kad ista u travnju usahne, vidjet će na lišću (stelji) žir do žira, al svaki iztruhnut, dočim nekoliko metara dalje na gredi, koju voda nije zahvatila — žir zdrav! Je li se takav sretno dokopao zemlje, on će i izniknut, nu je li pao na stelju debeloga hrastovoga lišća, taj je propao: iztjerav bo klice, nu nemogav probiti do zemlje, iste mu se posuše i uginu. Bi li tu škodilo, da su svinje ljeti bile malko narovale?! Nestoji dakle tvrdnja kritičarova, da u močvarnijih dielovih zato neima hrastika, jer svinje žir požderu, nego jer žir u močvarnom tlu uspjevati nemože.*

E. Naveo sam ja mnjenje našega seljačkoga puka, da dok je upust marve u šumu slobodan bio, da se jasen nije toliko širio po naših srezovih, — što nam činjenice sbilja donekle i dokazuju. S toga sam ja predložio, da pokušamo na manjih plohah, gdje ima i mladoga hrastika i jasena, upuštati marhu, da vidimo, kakav će efekt biti, naime: a) da li će se poodgrizanjem jasenića rast hrastića unaprediti, jer će se, mislim, marva uvijek prije latiti visokoga mekoga jasenovoga lišća, nego li hrastovoga; ili će b) zatrti i jednu i drugu vrst drvlja. G. kritičar veli jednostavno, da će ovaj drugi slučaj nastupiti, nepotvrdiv svoga dokaza — kao obično — ničim.

Dotle je patio g. kritičar tek mojih nazora, negirajuć ih posvuda, nu neoprovrgavajuć ih boljimi, pozitivnimi dokazi. Prava zadaća kritike nesastoji se pako samo u tome, da se kaže „nije, nevalja tako“, nego da se ujedno uzmogne reći „tako i tako mora biti“, — inače neima smisla. — Ili su možda na strani 198. redak 5. odozgor kritičarovi pozitivni dokazi? To on možda drži, nu ja nisam mogao uviditi niti toga, „da je jasen od hrasta ovisan“,

* Kao ilustraciju navesti ću sliedeći slučaj iz moje službe. Sijuč u brodskih šumah žir, navezoso ga u hrpah na puteve; preko noć udari mečava, tako da se je oko jedne hrpe žira sila kišnica. Radi vode nije se sa te hrpe mogao sav žir pokupiti, te ga je po prilici 0.4 hektolitra ostalo u travi i vodi. Ja se radovao, da će se na tom mjestu proljećem pokazati silesija hrastića i odem u svibnju, da vidim — i nenadjem ni cigloga, do li praznih, napuhnutih ljasaka. Žir premrzao.

nití da je „nepobitna istina, da je čuvarstvo krivo, što jasen maha preotimlje“. Da je to „nepobitna istina“, onda bi srezovi Prašnik, Čardačinska greda, Opeke i t. d. sa pretežnom hrastovinom kroz celo vrijeme, odkako je ustrojeno čuvarstvo, imali valjane lugare, dočim na njih graničeći srezovi: Medjustrugove, Veliki i Savički gjolovi — čudnim slučajem uvijek nevaljale lugare! Jest, gosp. kritičaru! — al dok onaj po Prašniku i t. d. hoda po suhom, dotle se onaj u Medjustrugovih i t. d. voza na čamcu! — Gosp. kritičar siguran, da su moji razlozi nevaljali, a svjestan si možda nepobitnosti svojih nazora, spočitava mi, da sam postavio u mojoj razpravici „temeljite propise“, kako valja hrastovu šumu odgojivati, — dočim sam ja tek pokušao, nadano mi pitanje po mogućnosti razpraviti, te koje bi se na to na šumarskoj skupštini izmienom mnienja svestrano pretreslo: valjano — pridržalo, a nevaljano — napustilo. Podmičuć mi tu nakanu, zaboravio je g. kritičar sjetiti se, da rečeni tema već tri godine na tapetu leži, te da ga nitko u tom priećio nije, da se prije mene lati toga pitanja, te si tako za se ubere — od mene mu od svega srca rado priuštivanu — slavu „temeljitih propisa“.

Sad mi se je još obratiti na nekoja kriva mnienja, koja je gosp. kritičar razsuo po svojoj razpravi.

Njegova teorija o poplavi Save i njenom uplivu na prirast hrastika čini se, da nije posve čvrstih nogu. Gosp. kritičar misli, da savske poplave datiraju od početka ovoga stoljeća, naime od sagradjenja Lujzinske ceste, koje je urodilo posljedicom, da su se šume na izvoru Save izsjekle, a uslied toga nastavšu bujicu nije savsko korito progutati moglo i tako poplave nastale. Drugi navod mu je opet, da će prestankom poplava i prirast hrastika na više od 30% pasti.

Po mom mnienju stoje si ta dva nazora u očitoj oprieći. Prvo: naši hrastici idu od zadnjih 20—30 godina natrag (suše se), prirast im je padajući, te su valjda svoju kulminaciju imali pred 30—40 godina. Ako su dakle savske poplave — kako g. kritičar veli — tek početkom ovoga stoljeća započele, onda su naši hrastici istom u ovo zadnjih 40—50 godina ovakovi ogromni narasli, i to usljed naplava nije bilo — morali posve loš prirast imati (= za 30% manji), što nikako nestoji, jer godišnji prstenovi nisu ovih zadnjih 50 godina ništa deblji od onih prijašnjih 150 godina. Iz toga sledi: ili je Sava još prije, nego li tek početkom ovoga stoljeća, naplavljivala, ili, konsekventno tumačenju g. kritičara, naplava neima velikog upliva na prirast. U ostalom treba i to uzeti na um, da se Sava najvećma onuda razlije, gdje ju pritoci: Una, Strug itd. pritisnu, dočim bliže svomu izvoru nije niti brodiva.

U dalnjem razvoju moje razprave, dopitao sam ja jasenu ono mjesto, koje ga ide u naših šumah, naglasiv dapače, da u pravoj primjesi ne samo da nije škodljiv, nego upravo koristan hrastu, te sam zaključio svoje razmatranje, da ćemo one mokre stojbine, na kojih sada nijedan hrast uspjevati nemože, morati i nadalje ostaviti iz-

ključivo jasenu. Ja mislim, da sam time ostavio jasenu dosta prostran terrain, te sudeć po sadanjem stanju stvari, neće ga u Slavoniji nigda pomanjkati.

Nu g. kritičaru nije to dosta; on proriče jasenu zlatnu budućnost,* te nas svjetuje, da se kanimo hrasta, te da pretvorimo našu šumu u čistu jasenovinu. Tim smo došli na glavnu ideju g. kritičara, naime, da je jasen usljed svoje velike (!) uporabivosti drvo budućnosti.

Da vidimo u čem se sastoji ta velika uporabivost jasena, kojom bi on bio kadar oteti cieniu i prvenstvo hrastu. Gosp. kritičar veli, da su vagoni, kola, stolovi, stolci, parketi itd. kud i kamo bolji od jasenovoga nego li hrastovoga drveta; priznajem, da je jasenovo drvo lakše obradljivati za neke predmete kućne porabe, — nu gdje je taj konsum, koji bi govorio, da je jasen nenadoknadivo drvo, kao recimo: hrast u gradji i đugi? Gosp. kritičar veli, da je konsum jasena zato tako mažen, jer ga neima. Sad ćete ga vidjet gosp. kritičaru, i te koliko! Lanjske godine prodala je investiciona zaklada 6000 sa 20.000 m³ a erar 12.000 jasenova sa 12.000 m³, ako uzmemo imovine i ostale posjednike sa 18.000 m³, onda je lani prodano najmanje 50.000 m³ jasenovoga drveta. Što mislite, koliko je od toga razposlano u inozemstvo za tehničku uporabu? Maksimum 7000 m³! i to: 4000 m³ trupaca a a 3000 m³ planki i gredica. Ako uzmemo, da na žbice, naplatke, vesla, đuge itd. još 3000 m³ otpada, onda bi godišnja jasenova tehnička produkcija iznashala 10.000 m³, dočim ostalih 40.000 m³ putuje u peć.

A sad ću navesti, koliko se hrastovine — osim ono 50 milijuna đuzica — na ine porabe godišnje izradi:

1. 20.000 m³ trupaca,
2. 6000 m³ za vagone,
3. 5000 m³ planke za ladje,
4. 4000 m³ za mornaricu

Upupno: 35.000 m³ neračunajuć sitnijih potrebština.

Gosp. kritičar veli, da je konsum jasena zato tako neznan, jer ga neima; iz toga sasna logično sledi, da bi mu ciena morala veoma visoka biti.

Spredit ćemo zato jasenu i hrastovu cieniu.

Loco Sisak stoji 1m ³ hrastovoga trupca	— for. 32	— Konsum: 20.000 m ³
1m ³ jasenovoga trupca	— „ 16	— „ 4000 m ³
1m ³ hrastovih planki	— „ 46	— „ 5000 m ³
1m ³ jasenovih planki	— „ 16	— „ 3000 m ³
1000 hrastovih žbica	— „ 30	—
1000 jasenovih žbica	— „ 32	—
1000 hrast. naplataka	— „ 60	—
1000 jasenovih „	— „ 65	—

* Zašto g. kritičar kao uvod svojoj ocjeni navadja citat iz Bedš-ovog djela, neznam. Ono, što g. Bedš ondje punim pravom zahtieva, naučaju šumari a donekle i samo šumogojstvo već odavna. Gosp. Bedš naglasio je onu činjenicu ponajpače obzirom na ugarske odnošaje.

Za koju vrst drvlja govori taj konsum i te cijene?

Vi izvoliste g. kritičaru iztičuć u Vašoj ocjeni veliku prednost jasena pred hrastom uzkliknuti: e, bog i šesirdjija! Molim Vas, ponovite taj uzklik još jednom, — tu je na pravom mjestu. Ja sam po mogućnosti pretražio i njemačka i francuska trgovačka izvješća, nu nigdje nemogoh naći, da je cijena jasenu veća ili da ga više traže nego li hrastovinu. Navesti ću koji primjer i to doslovice.

Trgovačko izvješće iz Vratislave (Breslau) za godinu 1884. glasi: *Eiche*: Sehr starke Stammstücke, wenn auch etwas grober Qualität, werden gesucht. Solche milderer Gattung werden gut bezahlt. Schnittmaterial, in festen Dimensionen, bei gesunder Waare, ohne sonstige Qualitätsansprüche, war mitunter sehr knapp. Gewöhnliche Handelswaare, wie solche an der Säge fällt, hat keinen guten Absatz, nur milde Tischlerqualität wird erworben. Kantholz war gefragt und angeboten. Schwellen $8\frac{6}{10}$ waren verlangt. Trockene Parquetstäbe gehen gut fort. Fassstäbe bleiben verlangt. Primarinde ist sehr begehrt.*

Izpustiv ostale vrsti drvlja (Crnogorica).

„Diverse Laubhölzer. Runder Ahorn wird gekauft, ebenso Ahornbohlen. Runder Birnbaum ist gesucht, Birkenbohlen haben Absatz. Rothbuchenbohlen sind begehrt. Weissbuche war gefragt. Aspehat Absatz. Esche findet einigen Umsatz. Erlenbretter sucht man viel zu kaufen, ebenso Lindensbretter. Kirsch- und Nussbaum wird gekauft. Haselstäbe bleiben gesucht.“

Jedno izvješće iz Königsberga navadja ove cijene: Hrastove planke i daske (Bretter und Bohlen) 64—94 maraka, jasenove 51—43 maraka. A na istom trgu stoji gorivo po prost. metru:

bolja drva:		lošija drva:	
grab: 8.50—9.00		6—7	maraka
hrast: 6.50—7.00		5—	„
jasen: 6.50—7.00		5.50—6.00	„
breza: 6.50—7.00		5.25—6.00	„

U južnoj Moravskoj prodaje se hrastovo bure od akova po for. 2.20, a jasenovo po for. 1.20.

Francuska izvješća izkazuju cijenu hrastovine na m³ po 20 franaka više nego jasenovo drvo.

Iz svih tih izvješćah sledi, da jasena nit toliko trebaju, nit ga toliko plaćaju. Uzprkos tomu, volio bi g. kritičar za 100 godina radje imati 100.000 rali jasenove nego li hrastove šume. Da vidimo! Uzmimo, da bi mu ta šuma u 100-godišnjem turnusu davala godišnji etat od najmanje 200.000 m³, uzmimo nadalje, da će jasenova industrija za 100 godina deseterostruki sadanji * kvan-tum konsumirati, to bi još uvijek g. kritičaru ostalo na godinu 100.000 m³ za gorivo. — Sporediv te izgleda sa užitecima koje nam hrast već sada pruža:

* Neće bit s gorega, ako spomenem, da dan danas trgovci jasenovinu skoro badava dobivaju (50 novčića po m³); da je skuplja, nebi je hćeli ni uzimati.

sitna guljevača, 50-godišnji hrastici za gradju, žir, paša, šiška, tanin itd. neće biti teško odlučiti se, koje će nam bit drvo budućnosti. — Veoma je dobro, ako čovjek ima proročanskoga duha te vidi u budućnost, kako jasenova industrija cvate, — nu mi obični ljudi zadovoljni smo, ako znamo i sa sadašnjoošću dobro računati, što nije baš tako lahko, kako se u prvi mah čini, što će nam i g. kritičar morat priznati, ako se sjeti (nevaraju li me svi znaci) na svoju gdjejkoju kalkulaciju, gdje ga je možda najbliža budućnost ljuto prevarila.

Zadnji razlog, napokon s kojega se g. kritičar na hrast toliko oborio, jest taj: 1) da će filoksera po svoj prilici uništiti sve vinograde, te da će papirnata burad biti jeftinija od hrastove. Koliko taj razlog vrijedi, toga nije dan danas nitko kadar prosuditi: možda — puno, a možda i — ništa.

2) Da hrastovina neće više tako skupa biti, jer osim toga, što je ima na Kavkazu, sve su države uzele odgajati hrastovinu, te će je svuda biti dosti. — Drugimi riečmi rečeno: sve su države uvidile veliku vrijednost hrasta, i one, gdje hrast neuspjeva baš najbolje, gdje nigda neće polučiti dimenzija i kvalitete slavenskoga hrasta, — sve te države neka slobodno uzgajaju hrast, a mi ćemo u pravoj domovini hrasta odgajati jasen i — crnogoricu!

O moj hraste — i za tebe vrijedi ona: nemo propheta in patria!

Organizacija šumarske uprave u Magjarskoj.

Ministerijalni savjetnik gosp. A. Bedö, opisuje nam organizaciju šumarske uprave u Magjarskoj, u najnovijem svom djelu: „Die wirthschaftliche und kommerzielle Beschreibung der Wälder des ungarischen Staates“ na sljedeći način:

Službovna organizacija magjarskoga šumarstva temelji se na ustanovah § 17. zak. članka XXXI. od god. 1879., ter na ustanovah 1. srpnjem g. 1880. oživotvorenoga šumskoga zakona, koji za osjegurati svrsi shodnost i potrajnost gospodarenja, zahtieva, da se broj upravnoga kao i čuvarskoga osoblja, za one šume, kojih šumsko-gospodarske osnove država potvrditi imade, u samih tih osnova ustanoviti imade. Ova je zakonska osnova, ona svrsi shodna podloga, na kojoj se osniva obezbiedjenje odgovarajuće organizacije, koja je i opet nužna predmnjeva uvedenja i provedbe valjane i svrsi shodne gospodarske uprave.

Rukovodjenje sveukupnih šumarskih poslovanja, kao i uprava državnih šuma spada u djelokrug ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu; dočim su mjestne odredbe odnoseće se na provedbu šumskoga zakona ostavljene muñicipijam, odnosno upravnim odborom, kojih su strukovni savjetnici kr. šumarski nadzornici, koji zastupaju ministarstvo poljodjelstva, obrta i trgovine, a podjedno i pravo priziva imadu.